

Minimální pravidla pro vymezení trestných činů a sankcí v kontextu práva EU

Tereza Konečná

Právnická fakulta, Katedra trestního práva, Masarykova univerzita, Brno, Česká republika

Abstrakt

Přijímání sekundárních právních předpisů je v Evropské unii na denním pořádku. Neustále je tak ze strany Unie zasahováno do rozličných otázek, upravovány jsou veškeré činnosti a jednání, které vykonáváme každý den. V oblasti trestního práva ovšem legislativní činnost unie není příliš častá. Z tohoto důvodu se v rámci mého příspěvku zabývám přiblížením oblastí spadajících do trestního práva, které EU chápe jako klíčové, a jimž je z její strany pozornost věnována.

Klíčová slova

Trestné činy, sankce, směrnice, rámcová rozhodnutí, Evropská unie, padělání, praní špinavých peněz, znečišťování životního prostředí, obchodování s lidmi, útoky na informační systémy

Abstract

There are adopted a lot of legal rules in European Union every day. European Union intervenes in different areas and it regulates particular human action. In the area of criminal law European law-making is not so common. Because of this reason I am concerned with directives and regulations which adjust crimes and sanctions. It could be understood as a very important area which we should not be omitted and we have to deal with it. It is worth noticing it.

Key words

Crimes, sanctions, directives, regulations, European Union, forgery, money laundering, environmental pollution, information systems attacks, human trafficking

1. Úvod

Moderní státy jsou vybaveny svébytnými právními řády, mezi nimiž můžeme nacházet podstatné odlišnosti. Každý stát se postupně vyvíjí a právní úprava se na jeho území mění a přizpůsobuje aktuálním potřebám. Nejinak je tomu i v prostředí evropském, potažmo s právními předpisy v České

republice. Historický vývoj na našem území a sociální a kulturní prostředí významně spolupůsobí při transformování našeho právního řádu. Ovšem s tou svébytností to není zase tak horké. Nikdo z nás nežije ve vakuu, vzhledem k tomu, že volný pohyb osob, zboží, služeb je dnes na denním pořádku, je nutné, aby docházelo k přibližování se právních řádů a odstraňování třecích ploch, které při řešení jednotlivých situací mohou vznikat.

Zde přichází role Evropské unie, která svou legislativní činností právní řády členských států podstatně ovlivňuje a přibližuje sobě navzájem. V souvislosti s tímto procesem můžeme často slyšet o tzv. europeizaci. Pro vysvětlení tohoto pojmu bych použila studii Johana P. Olsena, který na europeizaci nahlíží v pěti různých dimenzích. V prvé řadě dochází k rozšiřování členské základny o nové státy a v souvislosti se členstvím je posilována pravomoc institucí EU. Postupně dochází k prostupování myšlenek z prostředí evropského do prostředí národního. EU si vytváří určité hodnoty, které chápe jako správné a snaží se o jejich rozšiřování i za hranice svého působení. V této činnosti můžeme vysledovat podobnost s dřívějšími koloniálními snahami mnohých evropských států. Samotnou snahou Evropské unie je vytvoření silného a jednotného útvaru, k čemuž je využíváno vytváření společných pravidel a hodnot.¹ Evropská unie postupně zasahuje téměř do všech oblastí lidského života, což podle mého názoru není vždy přínosem, svébytnost a specifickosti jednotlivých zemí postupně zanikají a často spatřuji snahu o vytvoření homogenního prostředí v celé EU. V oblasti trestního práva vidím prostupování vlivů z EU a vytváření jednotného právního prostředí jinak, vzhledem k tomu, že jednotnost v otázce vymezení trestných činů, sankcí za ně ukládaných a postupů při vyšetřování trestních činů spatřuji jako důležitou pro bezpečnou a fungující moderní společnost.

Společná pravidla jsou v současnostinastavována a následně také vynucována vydáváním nepřehledného množství směrnic a nařízení upravujících rozličné oblasti lidského působení. Pomalu a pozvolna se tomu tak děje i v oblasti trestního práva. Trestní právo jako prostředek působení na jednotlivce tam, kde jsou ostatní prostředky nedostačující, je chápáno jako důležitý výraz suverenity každého státu. Proto je prostupování evropských vlivů do této oblasti nejpomalejší, často se tomu tak děje s velkou nelibostí jednotlivých suverénů. Cílem tohoto příspěvku je popsání a zhodnocení právní úpravy vzniklé na půdě Evropské unie, která dopadá do oblasti českého trestního práva, a jež ovlivňuje jednotlivé trestné činy a sankce, které za ně mohou být ukládány. Podrobněji se podívám na přijímané směrnice a rámcová rozhodnutí, která díky procesu implementace vstupují do českého právního prostředí a mají vliv na znění skutkových podstat některých trestných činů blíže v trestním zákoníku vymezených. Tento exkurs blíže přiblíží, které trestné činy jsou Evropskou unií spatřovány jako zásadní otázky, které mohou ohrozit zájmy a fungování této struktury, a pro něž je obdobná právní úprava uzákoněná ve všech členských státech vyžadována.

2. Vývoj trestního práva v EU

¹Olsen, J.P.: *The Many Faces of Europeanization*, Journal of Common Market Studies, No.5/2002, str.921-952.

Trestní právo bylo před přijetím Lisabonské smlouvy² upraveno v rámci systémové struktury ve III. pilíři. Bylo tomu tak od roku 1992 v souvislosti s přijetím Maastrichtské smlouvy. Tato oblast zájmu EU byla upravována jednomyslným souhlasem všech členských států a role Evropského parlamentu byla pouze konzultativní. Byla vydávána rámcová rozhodnutí sloužící alespoň pro částečnou harmonizaci. Tyto právní akty byly velice podobné směrnicím, obdobně neměly přímý účinek, zavazovaly stát pouze co do výsledku, kterého má být dosaženo.³

Pilířová struktura byla ovšem přijetím Lisabonské smlouvy zrušena a trestní právo je nově upraveno v hlavě V Smlouvy o fungování Evropské unie (dále také „SFEU“) nazvané prostor svobody, bezpečnosti a práva. Nově pro rozhodnutí v dané oblasti stačí kvalifikovaná většina a je nutné získat souhlas Evropského parlamentu jako spolurozhodujícího orgánu. Mluvíme zde o sdílené pravomoci Evropského parlamentu a Rady.⁴ Podstatné ustanovení vztahující se k trestným činům a sankcím za ně ukládaným je v čl. 83 SFEU, který uvádí, že formou směrnic může být daná problematika trestných činů a sankcí blíže upravena. Blíže jsem se zaměřila na jednotlivé směrnice, v této oblasti přijaté, pro rozšíření povědomí o tom, co Evropská unie v této oblasti po členských státech požaduje a snaží se určitou kriminalitu kontrolovat. Úprava v tomto článku obsažená vyplývá z ustanovení Lisabonské smlouvy, konkrétně čl. 69a a v souladu s tímto článkem došlo k novelizaci předmětného ustanovení.⁵ Směrnice mohou být vydávány v oblastech mimořádně závažné trestné činnosti s přeshraničním přesahem, pokud si to povaha daného trestného činu, nebo možný dopad, ke kterému daným jednáním může dojít, vyžadá.⁶ Dané ustanovení dále obsahuje výčet trestných činů, které mohou být pomocí směrnic upraveny: „*terorismus, obchod s lidmi a sexuální vykořisťování žen a dětí, nedovolený obchod s drogami, nedovolený obchod se zbraněmi, praní peněz, korupce, padělání platebních prostředků, trestná činnost v oblasti výpočetní techniky a organizovaná trestná činnost.*“⁷ Tento výčet může být

²Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. 12. 2007, oznámení č. 2007/C306/1. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?jsessionid=GmG5TK7cTDzXj2nSkMvcPLXGyyQKmQfb3vDvnQZzyy51pJzLGLh0!1603749839?uri=OJ:C:2007:306:TOC>.

³TOMÁŠEK, M. *Jsou rámcová rozhodnutí klíčovým nástrojem evropeizace trestního práva?* Trestněprávní revue, 2006, č. 3, s. 84.

⁴Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie. Oznámení č. 2012/C 326/01. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 4. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:CS:NOT>.

⁵Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007. Oznámení č. 2007/C 306/01. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:CS:HTML>.

⁶Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie. Oznámení č. 2012/C 326/01. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:CS:NOT>.

⁷Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), č. 2012/C 326/01 ze dne 1. 11. 1993. Viz čl. 83. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:CS:NOT>.

doplněn o další trestné činy jednomyslným rozhodnutím Rady po předchozím souhlasu Parlamentu. Není tedy taxativním výčtem a závisí na momentální situaci a potřebnosti, zda do něj budou přidávány další trestné činy.

Každá směrnice obsahuje cíl, kterého má být dosaženo, volba prostředků zůstává na samotném státu. Státy ovšem velice často text dané směrnice přímo přejímají a snaží se úvaze o volbě prostředků vyhnout. Takové jednání je trefně dle prof. Kratochvíla nazýváno poevropšťováním. Se vstupem České republiky do Evropské unie bylo nutné trestné činy harmonizovat a skutkové podstaty v rámci EU sblížit. Již předtím ovšem docházelo k ovlivňování našeho právního řádu právem vznikajícím na půdě tehdejšího Evropského společenství. Česká republika přistoupila k řešení této situace zpočátku stylem méně náročným, docházelo k častým novelizacím trestního zákona, konkrétně se jednalo o doplňování kasuistických skutkových podstat s úzce vymezenými znaky a k přijímání zákonů upravujících nové instituty, které trestní zákon doplňovaly. Vše se stávalo nepřehledným a pro moderní právní stát nedostačujícím. Také z těchto důvodů byl v roce 2009 přijat nový trestní zákoník. Důvodová zpráva k novému trestnímu zákoníku uvádí 5 podstatných nedostatků trestního zákona, které vedly k přijetí nové právní úpravy. Jedná se o změnu hodnotového systému ve společnosti, kdy byly uváděny názory volající po nutnosti oprostít se od minulého režimu. Jen na okraj uvádím, že trestní řád z 60. let zůstal nadále platný a účinný!!! Nejdůležitějším aspektem pro posuzování trestní odpovědnosti byla materiální stránka trestného činu, jmenovitě společenská nebezpečnost. Formální stránka trestného činu se ovšem s trestním zákoníkem dostává do popředí při posuzování odpovědnosti a nově se setkáváme s pojmem společenské škodlivosti. V našem právním prostředí bylo apelováno na to, aby byly ukládány i jiné tresty než jen trest odnětí svobody, zejména aby došlo k většímu ukládání alternativních trestů. Důvodem bylo nejen ulevení přeplněným věznicím, ale i skutečnost, že samotný trest u mladistvých či prvotrestaných pachatelů může mít ve svém důsledku i negativní celospolečenské dopady. Vězení může způsobit ještě větší zabřednutí těchto osob do kriminálního prostředí. Některé skutkové podstaty trestných činů ve zvláštní části byly chápány jako neurčité a bylo nutné je blíže upravit. V neposlední řadě bylo nutné zabývat se proporcionalitou mezi skutkovou podstatou jednotlivých trestných činů a sankcemi za ně ukládanými, ať už z hlediska typu sankce, případně výše sazby.⁸

Vzhledem k tomu, že právě oblast trestního práva je oblastí, kterou si členské státy ostražitě střeží, zůstává zde možnost, aby navržená směrnice, která by podstatně zasáhla základní aspekty systému trestního práva, nebyla přijata. Stát se v takovém případě může obrátit na Evropskou radu. Legislativní proces přijímání směrnice se pozastaví a Evropská rada se tímto návrhem zabývá. Na celé zvážení je zde lhůta 4 měsíců, v níž buď Evropská rada dosáhne konsensu o vhodnosti přijetí dané směrnice, v takovém případě se návrh vrací zpět Radě, která ukončí pozastavení řádného legislativního procesu a

⁸Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku. [cit. 8. 4.2014].
Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>.

pokračuje se standardním postupem pro přijímání směrnice, nebo v opačném případě je od legislativního procesu upuštěno. Ovšem v takovém případě by mohlo dojít k újmě některých členských států, které o přijetí dané směrnice usilují a mají zájem na tom, aby došlo k úpravě předmětné oblasti. Je zde možnost využití institutu posílené spolupráce. Pro využití tohoto institutu musí být minimálně 9 členských států EU dle č. 20 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii (dále také „SEU“).⁹ V takovém případě mluvíme o posílené spolupráci v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech. Tato spolupráce je speciální možností dosažení úpravy vyžadované oblasti, kdy díky tomu, že nějaký stát o přijetí konkrétní směrnice nestál, spustil výše popsany mechanismus záchranné brzdy. Ovšem vzhledem k tomu, že harmonizační snahy minimálně 9 států přetrvávají, i přes částečnou nevoli může být daná úprava přijata a upravovat konkrétní ustanovení, která se týkají problematiky pro státy o přijetí usilující. Navíc se díky pozitivnímu zájmu zúčastněných států nic nekomplikuje a je možné docílit požadované úpravy brzy. Takový akt zavazuje pouze zúčastněné členské státy, již nevyžaduje návrh Komise ani hlasování v Radě, jak je tomu v průběhu posílené spolupráce stanoveno při obecném postupu.

Konkrétním příkladem snah o posílenou spolupráci v trestních věcech bylo uzavření Prümské smlouvy¹⁰ z 27. 5. 2005 mezi 7 státy Evropské unie. Tato spolupráce byla ale nakonec upravena mezinárodní smlouvou, protože tehdy bylo nutné pro posílenou spolupráci nejméně 8 států. Smlouva se týkala posílené přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu, přeshraniční trestné činnosti a nedovolené migraci.¹¹ Smlouva umožňovala automatizovaný přístup k daktyloskopickým údajům, DNA profilům, do registrů vozidel, poskytování informací za účelem předcházení teroristických trestných činů a údajů nutných v konkrétním případě. Následně bylo vydáno rozhodnutí Rady 2008/615/SVV¹², které začlenilo ustanovení této smlouvy do právního rámce EU, vzhledem k tomu, že se stejně jednalo o státy Evropské unie a bylo žádoucí, aby tato otázka přece jen byla upravena na unijní úrovni.

3. Rámcová rozhodnutí a směrnice upravující některé trestné činy

⁹ Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), č. 2012/C 326/01 ze dne 1. 11. 1993. Viz čl. 83. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:CS:NOT>.

¹⁰ Prüm Convention, 10900/05 ze dne 7. 7. 2005. Council of the European Union. [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.statewatch.org/news/2005/aug/Prum-Convention.pdf>.

¹¹ Smluvními stranami byla Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko.

¹² Blíže viz rozhodnutí Rady 2008/616/SVV ze dne 23. 6. 2008 o provádění rozhodnutí 2008/615/SVV o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:210:0012:0072:CS:PDF>.

Na tomto místě bych už ráda přiblížila jednotlivé směrnice a některá starší rámcová rozhodnutí, která byla přijata pro oblast justiční spolupráce v trestních věcech v souvislosti s vymezením trestných činů a ukládáním sankcí za ně. Právní úprava je přijímána v oblastech, které mají velkou důležitost pro celou Evropskou unii. Jedná se o zásadní oblasti, jejichž zabezpečení je nezbytné pro správné fungování EU, aby nedocházelo k oslabování této struktury a současně byla co nejvíce eliminována nejškodlivější trestná činnost. Legislativní činnost je vyvíjena u jednotlivých trestných činů, které mají být jak co do vymezení skutkové podstaty, tak co do druhu a výše sankcí, které mohou být ukládány, jednotně vymezeny. Druhou oblastí zájmu je úprava, která je přijímána za účelem usnadnění práce vnitrostátních orgánů a také, aby nedocházelo k neopodstatněným újmám subjektů (pachatelů) trestné činnosti. Jedná se o vzájemná uznávání rozsudků a zohledňování odsouzení.

Vzhledem k tomu, že v dané oblasti budu zmiňovat četná rámcová rozhodnutí, dotázala jsem se Ministerstva spravedlnosti ČR, zda skutečně jsou všechna tato rámcová rozhodnutí ještě účinná a zda nedošlo k jejich nahrazení novějšími směnicemi. Na tomto místě uvádím, že mezinárodní odbor trestní Ministerstva spravedlnosti mi můj dotaz zodpověděl, pouze u dvou z níže uvedených rámcových rozhodnutí v současnosti probíhá proces sjednávání nových směrnic, konkrétně rámcové rozhodnutí proti padělání má být nahrazeno směrnicí Evropského parlamentu a Rady o trestněprávní ochraně eura a jiných měn proti padělání. Návrh Komise byl předložen dne 6. 2. 2013 (č. 2013/0023(COD), COM (2013) 42 final). V lednu 2014 byl zahájen trialog Komise, Evropského Parlamentu a předsedajícího státu o této směrnici. Druhým rámcovým rozhodnutím, kterého se v blízké době dotkne legislativní činnost EU, je rámcové rozhodnutí o praní peněz, které má být doplněno směrnicí Evropského parlamentu a Rady o zmrazování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti v Evropské unii. Návrh Komise byl předložen dne 13. 3. 2012 (č. 2012/0036 (COD), COM (2012) 85 final) a má být nyní, na jaře 2014 tato směrnice vyhlášena. Zde má být obsažena hmotněprávní úprava a zmíněné rámcové rozhodnutí tak bude doplňováno.

Rámcové rozhodnutí proti padělání¹³

Na prvním místě uvádím právě toto rámcové rozhodnutí, protože jeho úkolem je zabezpečení ochrany prvku nezbytného pro celé fungování Evropské unie – společné měnové politiky. Čl. 3 a 4 tohoto rámcového rozhodnutí nám blíže stanovují trestné činy, které je nutné, aby členské státy upravily v trestních předpisech hmotného práva a aby jejich dodržování bylo vyžadováno a porušování sankcionováno. Jedná se o konkrétní popis činů, které jsou za trestné činy považovány a jejichž obdobou jsou trestné činy upravené v Hlavě VI - Trestné činy hospodářské v trestním zákoníku. Konkrétně je můžeme hledat mezi trestnými činy proti měně a platebním prostředkům obsaženým

¹³ Rámcové rozhodnutí(2000/383/SVV) ze dne 29. 5. 2000 o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit.6. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000F0383:CS:NOT>.

v dílu 1. V ustanovení rámcového rozhodnutí můžeme nalézt jednání, které koresponduje s trestným činem padělání a pozměňování peněz dle § 233 trestního zákoníku (dále také „TrZ“), ohrožování oběhu tuzemských peněz dle § 239 TrZ, poté jednání popsané jako „*dovoz, vývoz, přeprava, přijetí nebo získání padělaných peněz za účelem jejich uvedení do oběhu s vědomím, že se jedná o padělek*“, což můžeme podřadit pod § 234 odst. 3 TrZ a konečně jednání, které můžeme podřadit pod § 236 TrZ, protože zde jsou uvedeny různé typy věcí, které lze chápat jako padělatelské náčiní. V daném rámcovém rozhodnutí je stanovena také povinnost trestání návodu a pokusu u výše uvedených trestných činů, což náš právní řád zabezpečuje. Návod můžeme například nalézt v ustanovení § 236 odst. 1, kde je uvedeno, že kdo nabídne nástroj, zařízení, atd., bude potrestán... Pokus je sám o sobě trestný, u úmyslných trestných činů dle § 21 TrZ, úmyslným je např. jednání uvedené v § 234 odst. 3.¹⁴

Náš trestní zákoník navíc upravuje dvě skutkové podstaty, které nejsou v rámcovém rozhodnutí obsaženy. Jedná se o trestný čin udávání padělaných a pozměněných peněz dle § 235 TrZ. Ke spáchání tohoto trestného činu může dojít až na základě jednání jiné osoby (padělatele), která padělané či pozměněné peníze uvede do oběhu. Tyto peníze se následně dostávají k jiné osobě, která navzdory tomu, že ví, že pravé nejsou, chce je jako pravé udávat. Druhým trestným činem, který je v trestním zákoníku navíc, je neoprávněná výroba peněz dle § 237 TrZ. Tohoto trestného činu se může dopustit pouze speciální subjekt, který je ze zákona oprávněn a současně povinen peníze vyrábět, ovšem tohoto oprávnění v konkrétním případě zneužije tím, že vyrobí peníze navíc, případně je vydá někomu, komu býti vydáno nemělo.

Toto rámcové rozhodnutí počítá také s trestní odpovědností právnických osob, což bylo přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim naším zákonodárcem zajištěno a pro výše uvedené trestné činy je možné právnickou osobu stíhat.¹⁵

A jak je to se sankcemi ukládanými při padělání? Rámcové rozhodnutí stanoví minimální standardy, které požaduje, aby byly členskými státy zabezpečovány. Obecně je zde stanovena povinnost členskými státy zajistit možnost uložení účinných, přiměřených a odrazujících trestů. Jedinou trestní sankcí, se kterou je zde výslovně počítáno, je trest odnětí svobody, kterou u trestného činu padělání a pozměnění peněz je nutné upravit tak, že horní hranice trestní sazby má činit nejméně 8 let. Daný požadavek je v našem právním řádu dodržen, nikoliv ovšem u základní skutkové podstaty, ale u skutkových podstat kvalifikovaných, kde nacházíme horní hranici trestní sazby 8, 10 a dokonce i 12 let v závislosti na konkrétním protiprávním jednání. U právnických osob obsahuje rámcové rozhodnutí demonstrativní výčet sankcí, které mohou být za trestný čin ukládány. V prvé řadě se jedná o pokuty,

¹⁴Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR [cit. 6. 4. 2014].

¹⁵Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: *ASPI* [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR [cit. 8. 4. 2014].

následně je uvedena možnost zrušení právnické osoby, dočasný nebo trvalý zákaz provozování obchodní činnosti, obdoba našeho zákazu přijímání dotací a subvencí a v neposlední řadě uložení soudního dohledu, s kterým náš zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nepočítá.

V loňském roce Česká národní banka zadržela 811 padělaných euro bankovek a 2 pozměněné euro bankovky. Došlo tak k nárůstu zadržených padělků eura v ČR oproti roku 2012 o pár procent. Jedná se o trend zcela opačný vůči jiným měnám, u kterých v loňském roce počet padělků klesal.¹⁶ Jedním z nejnovějších případů udávání padělaných bankovek je případ ze severu Čech, kde kriminalisté v říjnu 2013 zadrželi muže a ženu, kteří udávali pozměněné euro bankovky. Jednalo se o padělky 3. stupně, k udávání byla vybírána místa, kde je velký provoz (obchodní centra, čerpací stanice), kde se prodávající tolik nesoustředí na kvalitu platidel a typicky bary a herny, kde je využíváno toho, že je přítomí a padělek není tak jednoduché rozpoznat. Jednalo se o osoby, které bankovky pouze udávaly, nevyráběly je, padělatel bankovky vyrobí a posléze si vybírá jiné osoby, které je mají udat, což je typická praxe. Osobám nyní hrozí trestní stíhání pro udávání padělaných a pozměněných peněz dle § 235 TrZ.¹⁷

Rámcové rozhodnutí o „praní špinavých peněz“¹⁸

Toto rámcové rozhodnutí bylo přijato za účelem sjednocení rozsahu trestné činnosti zakládající podstatu hlavních trestných činů v oblasti prání peněz. Úprava této oblasti a harmonizovaný postih těchto trestných činů je klíčový, vzhledem k tomu, že praní peněz můžeme chápat jako činnost, která spadá pod organizovanou trestnou činnost a toto jednání působí silně negativně vůči finančním zájmům Evropské unie. Důležité je taktéž ustanovení, které uvádí, že za tuto trestnou činnost je možné ukládat trest propadnutí majetku, což byl klíčový požadavek na typ ukládané sankce od Evropské rady. Již dříve, konkrétně v roce 1990, byla přijata Úmluva Rady Evropy o praní, vysledování, zajištění a propadnutí výnosů z trestné činnosti (známá také jako " Štrasburská úmluva z roku 1990") a toto rámcové rozhodnutí z ní vycházelo a poupravovalo jednotlivé dílčí aspekty. Na základě Štrasburské úmluvy byl přijat první český zákon upravující praní špinavých peněz. Jedná se o zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících předpisů. Vzhledem k tomu, že tento zákon byl mnohokrát novelizován v souvislosti s novými poznatky a požadavky na to, co má být

¹⁶Zadržené padělky v roce 2013. Česká národní banka. [cit. 8. 4. 2014].

Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad2013sum.html>.

¹⁷ROČEK, František. *Policisté poznali dvojici, která platila padělky euro bankovek*. Ústecký deník.cz. [cit. 6. 4. 2014]. Dostupné z: <http://ustecky.denik.cz/zlociny-a-soudy/policiste-poznali-dvojici-ktera-platila-padelky-euro-bankovek-20131007.html>.

¹⁸ Rámcové rozhodnutí ze dne 26. 6. 2001(2001/500/SVV)o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8.4.2014]. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001F0500:CS:HTML>.

v zákoně upraveno, stal se značně nepřehledným. V důsledku toho bylo nutné přijmout zákon nový. Jedná se o zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který je v ČR účinný od 1. 9. 2008.

Mimo sankce ve formě propadnutí majetku obsahuje rámcové rozhodnutí trest odnětí svobody, který je možno uložit v rozmezí trestní sazby, jejíž horní hranice má být minimálně 4 roky. V ČR je legalizace výnosů z trestné činnosti upravena v § 216 TrZ, kde horní hranice základní trestní sazby je skutečně 4 roky a je možné ukládat trest propadnutí majetku, což je u daného trestného činu chápáno jako klíčová trestní sankce. Ovšem v praxi je velice obtížné osoby dopouštějící se této trestné činnosti odhalit a následně potrestat. Velice častým způsobem, jak peníze vyprat, je fingování sázek a výher v hernách a kasinech. Kasina mají ze zákona povinnost uchovávat videozáznamy pouze po dobu 3 měsíců, následně již není žádný důkaz, který by výhru vyvrátil. Legálnost výhry je následně kasinem potvrzena. A „šťastnému výherci“ nebrání nic v tom, aby si výhru uložil u banky! Proto, aby mohl být někdo za praní špinavých peněz v ČR odsouzen, je nutné, aby byl prokázán i primární trestný čin, ze kterého tyto prostředky pocházejí, což bývá v praxi dost obtížné. Dle mého názoru, je daná povinnost dost přísná a způsobuje neefektivnost trestního stíhání u trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti. Ona stoprocentní jistota v tomto případě působí kontraproduktivně a měla by v takových závažných případech stačit pouze určitá míra pravděpodobnosti. Pokud nepřímé důkazy poukazují na to, že trestný čin předcházející praní špinavých peněz nejspíše byl spáchán, mělo by být dané jednání postihováno. V současnosti tomu tak bohužel není a státu unikají obrovské sumy peněz. Dochází k narušování ekonomiky a pachatelé mají téměř jistotu, že pokud budou jen trošku opatrní a šikovní, peníze vyperou a už se jim na ně do budoucna nikdo nedostane.

Směrnice o znečištění z lodí¹⁹

Tato směrnice vznikla na základě potřeby doplnění správních sankcí, které mohou být za konkrétní znečišťující jednání uloženy, sankcemi trestními. Důraz je kladen na činnost právnických osob, protože jak je uváděno v samotné směrnici, znečištění z lodí je často páčáno v zájmu či ve prospěch právnických osob. Vzhledem k našim geografickým podmínkám se v tomto případě nejedná o trestný čin, u kterého by byly dopady pro Českou

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2009/123/ES) ze dne 21. 10. 2009, kterou se mění směrnice 2005/35/ES o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:280:0052:0055:CS:PDF>.

republiku nějaké markantní, ovšem v situacích, při kterých může docházet k závažnému znečištění, je možné si představit značné přeshraniční dopady a ovlivnění i vnitrozemských států, konkrétně čistoty řek. Tuto oblast znečištění musíme brát v potaz také z toho důvodu, že pouze 16 největších lodí světa vyprodukuje stejné znečištění jako všechna auta, která jsou na světě v provozu! Lodě totiž často spalují nejlacinější a nejšpinavější palivo s vysokým obsahem síry. Je s podivem, že lodní doprava je vyňata z Kjótského protokolu o snížení uhlíkových emisí, navzdory tomu, že lodní komíny každý rok vyprodukují miliardu tun oxidu uhličitého. V důsledku těchto emisí zemře až kolem 100 000 lidí ročně. Z těchto důvodů je dobré, že se Evropská unie snaží tuto, doposud opomíjenou oblast znečištění, blíže upravovat a klást na státy určité požadavky, ať už se jedná o opatření přijímaná pro provoz lodí, tak pro systém trestních sankcí, které mohou být za porušení ukládány.²⁰ Lze jen kvitovat, že se tato problematika dostává do popředí zájmu EU, protože dopady, které v případě ať už úmyslného nebo nedbalostního jednání mohou nastat, jsou značné a z tohoto důvodu jsou také v mezinárodních dokumentech upravovány určité standardy, které provozovatelé lodí a lodě samotné musí splňovat. Směrnice na tyto technické aspekty i blíže odkazuje. Členské státy jsou povinny stíhat i protiprávní jednání spáchané v důsledku nedbalosti, popřípadě hrubé nedbalosti, ovšem je nutné vyloučit z trestního stíhání méně závažné případy, u kterých nedochází ke zhoršení kvality vody. Pokud je ovšem spácháno méně závažných případů znečištění více, tak už se o trestný čin jedná. Sankce, které mají být ukládány za tento trestný čin, jsou ve směrnici vyjádřeny značně neurčitě, členské státy jsou pouze povinny přijmout systém sankcí, který bude působit účinně, přiměřeně a odrazovat.

Pokud se podíváme do trestního zákoníku, obdobu tohoto protiprávního jednání můžeme najít v § 297 ve skutkové podstatě neoprávněné vypouštění znečišťujících látek. V tomto ustanovení je odkaz na mezinárodní smlouvy, které vypouštění znečišťujících látek blíže upravují, obdobně je tomu i ve směrnici. Bližší problematika znečištění z lodí je upravena v Mezinárodní úmluvě o zabránění znečišťování z lodí z roku 1973, v protokolu k této úmluvě z roku 1978 (Marpol 73/78) a v protokole o změnách z roku 1997.²¹ Náš trestní zákoník umožňuje za tento trestný čin uložit trest odnětí svobody v rozpětí trestní sazby od 6 měsíců

²⁰HUFF, E. Just 16 Ships Expel as Much Pollution as All the Cars in the World. Natural News.com. [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: http://www.naturalnews.com/027803_pollution_ships.html.

²¹ Mezinárodní úmluva o zabránění znečišťování z lodí ze dne 2. 11. 1973, ve znění pozdějších protokolů (MARPOL). [cit. 8. 4. 2014].

Dostupné: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=2&ved=0CDUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.mdcz.cz%2FNR%2Frdonlyres%2F3806477F-87F5-4752-BF58-38D7346398AA%2F0%2F56_2012030Z106_3_Priloha_3_Prot97posleoprI.DOC&ei=wdWBUviJIseohAfW24DQAg&usq=AFQjCNFI5kWC75PafLxfObLZSVZYs9oh3Q.

do 3 let (v případě způsobení smrti je trestní sazba o poznání vyšší, pohybujeme se v rozmezí 3 až 10 let), dále je možné uložit zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Prokázat, že konkrétní znečištění mělo za následek úmrtí osoby, může být mnohdy obtížné, protože poškození zdraví se může projevit až po delší době od doby, kdy k protiprávnímu jednání došlo a bude tedy nutné obrátit se na lékařské odborníky. Na jejich posouzení bude hodně záviset, zda bude možné prokázat příčinnou souvislost mezi jednáním znečišťovatele a újmou na zdraví či úmrtí. Systém sankcí v ČR se mi nicméně jeví jako plně dostačující a odpovídající požadavkům jak Evropské unie, tak požadavkům mezinárodním. I právnické osoby mají toto porušení práva uvedeno ve výčtu trestných činů, pro které mohou být trestně stíhány.

Směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí²²

Tato směrnice je oproti předchozí směrnici daleko ucelenější a obsahuje komplexní úpravu ochrany životního prostředí. Životní prostředí je neobnovitelná a esenciální hodnota pro život lidí a veškerých organismů na Zemi a jako taková je hodna patřičné ochrany. Je nutné přijímat nezbytná preventivní opatření a adekvátní systém sankcí, které mohou být v případě selhání prevence ukládány. Setkáváme se zde s výčtem typů jednání, která jsou chápána jako trestný čin a jejichž postihování je vyžadováno. Konkrétně se jedná o jednání, které v sobě obsahuje protiprávní vypouštění látek, protiprávní nakládání s odpady, jaderným materiálem a radioaktivními látkami, protiprávní provozování nebezpečných zařízení, ochrana volně žijících živočichů, planě rostoucích rostlin a stanovišť v chráněné lokalitě, protiprávní manipulace s látkami poškozujícími ozonovou vrstvu. Trestní sankce ukládané za tyto trestné činy jsou stanoveny obdobně neurčitě jako v předchozím případě. Vyžadovány jsou účinné, přiměřené a odrazující tresty a povinností je ustanovení odpovědnosti právnických osob.

V trestním zákoníku jsou výše uvedené trestné činy upraveny v hlavě VIII nazvané trestné činy proti životnímu prostředí. Vzhledem k tomu, že směrnice obsahuje minimální standard, který členské státy musejí zaručovat, je možné, aby naše právní prostředí upravovalo více oblastí, které jsou ve vztahu k ochraně životního prostředí nezbytné a daná problematika je proto upravena detailněji. Namátkou otázka ochrany zvířat je šířeji upravena, setkáváme se i s trestnými činy jako je pytláctví a týrání zvířat. Sankce jsou standardně jako v předchozím

²² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2008/99/ES) ze dne 19. 11. 2008 o trestněprávní ochraně životního prostředí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0099:CS:NOT>.

případě ukládány v podobě odnětí svobody, zákazu činnosti a propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Útoky na informační systémy²³

Aktuálním problémem v souvislosti s rozvojem elektroniky a využíváním počítačů je zabezpečení informačních systémů proti útokům, které spadají do organizované trestné činnosti. Obava z potenciálních teroristických nebo politicky motivovaných útoků na informační systémy je hrozbou nejen pro samotnou Unii, ale v měřítku celosvětovém. Jednotlivé systémy jsou nezbytné pro zabezpečení fungování dopravní a vládní sítě, činnosti elektráren a pro chod mnohých oblastí spjatých s každodenním životem. Preventivní opatření, kontrola a následné přísné trestní sankce odpovídající závažnosti útoků jsou zdůrazňovány v souvislosti s touto přijatou směrnicí. Jejím cílem je zabránění selhání jednotlivých států a nastolení takového systému, který nebude mít se správným fungováním potíže.

Směrnice usiluje o zavedení společných trestných činů neoprávněného přístupu k informačním systémům, neoprávněného zasahování do informačních systémů, neoprávněného zasahování do údajů a neoprávněného sledování. S rostoucím počtem nebezpečných a opakovaných útoků na informační systémy se můžeme v dnešní době setkávat s vytvářením tzv. botnetů. Jedná se o takové jednání, kdy škodlivý software napadá dálkově velké množství počítačů a tyto jsou následně bez vědomí uživatelů využívány ke spuštění kybernetických útoků. Směrnice usiluje o ukládání trestních sankcí za toto specifické jednání.

Směrnice uvádí případy, kdy je žádoucí uložení přísnějších sankcí, ať už se jedná o útok spáchaný prostřednictvím botnetu nebo o jednání, které má způsobit závažnou škodu. Při ukládání sankcí je apelováno na to, aby byl v každém případě uložen trest odnětí svobody nebo peněžitý trest. Způsoby, kterými jsou jednotlivé kybernetické útoky páčány, jsou stále vynalézavější a z tohoto důvodu je členskými státy ukládána povinnost informovat Europol a Agenturu ENISA²⁴ o trestných činech, které byly v jednotlivých členských státech v souvislosti s touto směrnicí spáchány. V souvislosti s předáváním těchto informací Evropská unie očekává, že budeme schopni porozumět stávajícím i budoucím hrozbám a

²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2005/222/SVV) ze dne 12. 8. 2013 o útocích na informační systémy a nahrazení rámcového rozhodnutí Rady. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:218:0008:0014:CS:PDF>.

²⁴ Jedná se o Evropskou agenturu pro bezpečnost sítí a informací. Bližší informace viz http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/enisa/index_cs.htm.

budeme schopni jim předcházet. U právnických osob je stanoven demonstrativní výčet sankcí, které jim mohou být ukládány.

V trestním zákoníku se můžeme setkat se 3 trestnými činy, které mají spojitost s informačními systémy. Nejnebezpečnějším trestným činem je jednání, které spočívá v neoprávněném přístupu k počítačovému systému a nosiči informací dle § 230 TrZ. Dle mého názoru je sazba odnětí svobody poměrně nízká, pouze pokud je způsobena škoda velkého rozsahu nebo získán prospěch velkého rozsahu, je možné uložit trest odnětí svobody v rozmezí 3 až 8 let. I v méně závažných případech bych si ale dokázala představit, že by u tohoto trestného činu mohly být ukládány vyšší tresty, než je uvedeno v jednotlivých odstavcích výše uvedeného paragrafu.

Obchodování s lidmi²⁵

Tento závažný trestný čin je často páčán v rámci organizované trestné činnosti a při jeho páčání dochází k podstatnému porušování základních lidských práv. Směrnice stanoví požadavek u konkrétních trestných činů souvisejících s obchodováním s lidmi uložení trestu odnětí svobody s minimální horní hranicí sazby 5 let. U více závažných trestných činů je minimální horní hranice sazby nastavena na 10 let. Jedná se například o trestné činy spáchané na zvláště zranitelných obětech (děti, těhotné ženy), spáchaním s použitím hrubého násilí, způsobením oběti zvláště závažné újmy. U právnických osob je stanoven demonstrativní výčet sankcí, které mohou být při těchto trestných činech ukládány. Oběti obchodování s lidmi stíhány nejsou. Ve vyšetřování a trestním stíhání je pokračováno i tehdy, pokud oběť trestné činnosti stáhla podané trestní oznámení.

V trestním zákoníku je obchodování s lidmi upraveno v § 168. Toto jednání je v ČR trestné od roku 2000. Horní hranice sazby je u jednotlivých skutkových podstat minimálně 10 let, u kvalifikovaných skutkových podstat je to 12, 15 a 18 let. Směrnice apeluje na důslednou prevenci a také na činnost různých neziskových organizací.

Vzájemné uznávání peněžitých trestů a pokut²⁶

²⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2011/36/EU) ze dne 5. 4. 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:cs:PDF>.

²⁶ Rámcové rozhodnutí Rady(2005/214/SVV) ze dne 24. 2. 2005 o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005F0214:CS:HTML>.

V souvislosti s ukládanými tresty je nutné zabezpečit, aby sankce uložená v jednom státě měla stejnou váhu a byla akceptována státem jiným. K tomu má posloužit toto rámcové rozhodnutí, které zajišťuje pro určitý výčet trestných činů jejich následné uznání a výkon i ve státě, který je odlišný od státu vydávající předmětné rozhodnutí. Podstatné je, aby tyto trestné činy byly trestné ve státě, který rozhodnutí vydává, a v právu tohoto státu byly vymezeny. Oboustrannou trestnost není nutné ověřovat. Vykonávající stát je povinen neprodleně přijmout veškerá opatření, s jejichž pomocí bude výkon rozhodnutí zabezpečený. Samotný výkon práva se má řídit právním řádem vykonávajícího státu. Zajímavostí je, že pokuta uložená právnické osobě dle tohoto rámcové rozhodnutí má být vůči ní vykonána i v případě, že vykonávající stát odpovědnost právnických osob neuznává. V dnešní době se nejedná o podstatnou otázku, vzhledem k tomu, že odpovědnost právnických osob je ve většině členských států právně upravena, ovšem vzpomeňme na časové zpoždění ve vztahu k přijímání zákona o odpovědnosti právnických osob v České republice. V minulosti byla tato otázka zajímavější, pokud měl být peněžitý trest vykonáván v ČR, skutečnost, že odpovědnost právnických osob nebyla uzákoněna, nehrála žádnou roli a rozhodnutí muselo být i navzdory tomu vykonáno (obdobný požadavek byl upraven i u zajišťovacího příkazu). Vymožená částka obecně připadá vykonávajícímu státu. Vydávající stát je o této skutečnosti vyrozuměn. V případě, že peněžitý trest není možné vymoci, vykonávající stát může uplatnit trest alternativní, včetně trestu odnětí svobody, pokud to umožňuje právní řád státu vykonávajícího. Český právní řád s touto možností výslovně počítá, dle § 69 TrZ je možné v takovém případě uplatnit trest odnětí svobody, domácí vězení, nebo trest obecně prospěšných prací.

S poukazem na výše uvedené mě zajímalo, zda Česká republika byla v minulosti, před přijetím zákona o odpovědnosti právnických osob v postavení vykonávajícího státu, a proto jsem se obrátila na JUDr. Světlanu Kloučkovou, Ph.D., jakožto ředitelku mezinárodního odboru na Nejvyšším státním zastupitelství (dále jen „NSZ“) s dotazem, zda se Česká republika v minulosti setkala s případem, kdy po nás bylo vyžadováno vykonání peněžitého trestu vůči právnické osobě, navzdory tomu, že jsme ještě zákon o odpovědnosti právnických osob neměli přijatý a účinný. V této oblasti platí přímý styk, tudíž NSZ by se o daném požadavku nemuselo dozvědět, ovšem nejspíše k něčemu podobnému v minulosti nedošlo, protože jednotlivá státní zastupitelství by i přesto NSZ informovala a nejspíše by se na něj obrátila o radu. NSZ mělo ovšem se zněním tohoto rámcové rozhodnutí velký problém, vzhledem k tomu, že čl. 39 Listiny základních práv a svobod stanoví, že „jen zákon stanoví,

kteřé jednání je trestným činem, a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.²⁷ Proto podle názoru NSZ nebylo možné uznat a vykonat trest za jednání, které v ČR nebylo trestné, a těžko bychom si mohli představit trestní řízení proti subjektu, který u nás nebyl trestně odpovědný. Bylo by zajímavé, jak by daná situace byla v praxi řešena, nejspíše bychom v dané otázce museli obrátit přímo na Evropskou unii, ovšem tím bychom současně poukazovali na naše nedostatky spočívající v do té doby nepřijaté právní úpravě týkající se odpovědnosti právnických osob, čímž bychom si stejně ještě více ztížili naši tehdejší situaci, upozorňovali na naše vytýkané pochybení.

Vzájemné uznávání rozsudků s trestem ukládajícím omezení osobní svobody²⁸

Vedle peněžitých sankcí jsou sankce zasahující osobní svobodu jednotlivce nejčastěji ukládanými. Vykonávající stát vykoná trest v podobě, v jaké byl uložen státem vydávajícím. V případě, že je délka nebo druh dotyčného trestu neslučitelný s právem státu vykonávajícího trest, je tento stát oprávněn daný trest snížit, popřípadě přeměnit do takové podoby, aby bylo možné trest vykonat. Ve speciálních případech může být dán důvod pro odklad výkonu trestu, ovšem obecně má být trest vykonán v konečné lhůtě do 90 dnů od obdržení rozsudku. Skutečnost, že byla současně uložena peněžitá sankce nebo příkaz ke konfiskaci, a tyto ještě nebyly realizovány, nebrání tomu, aby bylo rozhodnutí ukládající trest omezující osobní svobodu postoupeno a vykonáno. Jednotlivé trestní sankce tedy na sobě nejsou závislé a jejich výkon je prováděn nezávisle na existenci sankce jiné povahy.

Zohledňování odsouzení v členských státech²⁹

Některé členské státy Evropské unie zohledňovaly v minulosti pouze odsouzení, ke kterým došlo na území těchto států. Toto rámcové rozhodnutí ovšem potvrdilo zásadu, že odsouzení vydaná v jiných členských státech mají stejné účinky jako odsouzení vydané vlastními soudy daného státu. S osobou, která byla dříve odsouzena v jiném členském státě, nesmí být

²⁷ Předpis č. 2/1993 Sb., Usnesení Předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí Ústavního pořádku České republiky ze dne 16. 12. 1992. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR [cit. 8. 4. 2014].

²⁸ Rámcové rozhodnutí Rady (2008/909/SVV) ze dne 27. 11. 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008F0909:CS:NOT>.

²⁹ Rámcové rozhodnutí Rady (2008/675/SVV) ze dne 24. 7. 2008 o zohledňování odsouzení v členských státech Evropské unie při novém trestním řízení. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008F0675:CS:HTML>.

zacházeno méně příznivě, než by bylo zacházeno, pokud by byla odsouzena podle vnitrostátního práva. Toto je základní premisa, na které je ukládání sankcí v celé Evropské unii postaveno, a je tomu tak jediné dobře, protože v souladu s principem legitimního očekávání, by měl pachatel být dopředu spraven o tom, jaká sankce mu za předmětné jednání hrozí. Trestná činnost může být konána na území více členských států. Výše a druh sankce by neměla spočívat pouze na náhodě, ve kterém státě dojde k trestnímu stíhání tohoto pachatele nejdříve. Trest by měl být shodný, ať už je uložen kdekoliv.

Jak je vidět, jednotlivé směrnice a rámcová rozhodnutí vždy upravují danou oblast poměrně obecně, jsou stanoveny pouze minimální požadavky a je na členských státech, aby danou problematiku více rozpracovaly a upravily i mnohé další důležité otázky. To nejnütnější je ovšem díky činnosti Evropské unie zajištěno.

4. Závěr

V daném příspěvku jsem se zabývala činností Evropské unie, která dopadá na úpravu trestných činů a sankcí jednotlivých členských států. Cílem práce bylo provedení exkurzu v rámci přijatých legislativních aktů, přiblížení jednotlivých směrnic a rámcových rozhodnutí, která měla vliv na úpravu trestních předpisů u nás. Podařilo se mi přiblížit jednotlivé legislativní akty pocházející z prostředí Evropské unie a díky tomu vyzdvihnout oblasti, na něž je Evropskou unií kladen největší důraz. Postižitelným má být nejnebezpečnější jednání, které je schopné narušovat chod celé společnosti a působit tak ve snaze dopomoci obecnému zájmu na zajištění řádného fungování všech činností. Unijní úprava zabývající se trestním právem je poměrně kusá, vzhledem k tomu, že tuto oblast si členské státy důsledně střeží a nechtějí, aby do ní bylo ze strany Unie zasahováno. Směrnice, které by upravovaly jednotlivé trestné činy, nejsou zastoupeny v nikterak velkém množství, je požadováno pouze postihování pár trestných činů, ovšem státy samy mají značný zájem na tom, aby kriminalita na jejich území byla postihována a jejich občané se cítili bezpečně. Proto i když není postihování jiných trestných činů vyžadováno přímo Evropskou unií, státy samy upravují mnohé jednání, které je za trestné považováno, a zajišťují jeho vynucování. Co se týká sankcí, ukládaných za upravené trestné činy, jsou značně obecné, spíše stanoví pouze potřebu uložení přiměřeného trestu za konkrétní jednání, popřípadě počítají s trestem odnětí svobody, u kterého stanovují minimální horní hranici trestní sazby, a s pokutou. V současnosti se ovšem stává častější ukládání alternativních trestů, se kterými se ve směrnicích nesetkáváme.

Použité zdroje

Literatura

- FENYK, Jaroslav, SVÁK, Ján. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, 233 s. ISBN 978-80-88931-88-1.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. *České trestní právo hmotné a procesní v evropském právním prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 184 s. ISBN 97880-2104-982-6.
- TOMÁŠEK Michal. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009, 459 s. ISBN 97880-7201-737-9.
- TÝČ, Vladimír; SEHNÁLEK, David; CHARVÁT, Radim. *Vybrané otázky působení práva EU ve sféře českého právního řádu*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 179 s. ISBN 97880-2105-387-8.

Elektronické zdroje

- Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku. [cit. 8. 4. 2014].
Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>.
- HUFF, E. *Just 16 Ships Expel as Much Pollution as All the Cars in the World*. Natural News.com. [cit. 8. 4. 2014].
Dostupné z: http://www.naturalnews.com/027803_pollution_ships.html.
- ROČEK, František. *Policisté poznali dvojici, která platila padělky euro bankovek*. Ústecký deník.cz. [cit. 6. 4. 2014]. Dostupné z: <http://ustecky.denik.cz/zlociny-a-soudy/policiste-poznali-dvojici-ktera-platila-padelky-euro-bankovek-20131007.html>.
- *Zadržené padělky v roce 2013*. Česká národní banka. [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad2013sum.html>.

Časopisy

- Olsen, J.P.: *The Many Faces of Europeanization*. *Journal of Common Market Studies*, No.5/2002, str. 921-952.
- TOMÁŠEK, M. *Jsou rámcová rozhodnutí klíčovým nástrojem europeizace trestního práva?* *Trestněprávní revue*, 2006, č. 3, s. 84.

Právní předpisy

- Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007. Oznámení č. 2007/C 306/01. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014].
Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:CS:HTML>.
- Mezinárodní úmluva o zabránění znečišťování z lodí ze dne 2. 11. 1973, ve znění pozdějších protokolů (MARPOL). [cit. 8. 4. 2014].
Dostupné:
http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=2&ved=0CDUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.mdcz.cz%2FNr%2Fonlyres%2F3806477F-87F5-4752-BF58-38D7346398AA%2F0%2F56_2012030Z106_3_Priloha_3_Prot97posleoprI.DOC&ei=wdWBUviJseohAfW24DQAg&usq=AFQjCNFI5kWC75PafLxfObLZSVZYs9oh3Q.
- PrümConvention, 10900/05 ze dne 7. 7. 2005. CounciloftheEuropean Union. [cit. 8. 4. 2014].
Dostupné z: <http://www.statewatch.org/news/2005/aug/Prum-Convention.pdf>.
- Předpis č. 2/1993 Sb., Usnesení Předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí Ústavního pořádku České republiky ze dne 16. 12. 1992. In: ASPI [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR [cit. 8. 4. 2014].
- Rámcové rozhodnutí Rady (2008/675/SVV) ze dne 24. 7. 2008 o zohledňování odsouzení v členských státech Evropské unie při novém trestním řízení. In: *EUR-Lex*. [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014].
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008F0675:CS:HTML>.
- Rámcové rozhodnutí Rady (2008/909/SVV) ze dne 27. 11. 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii. In: *EUR-Lex*. [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008F0909:CS:NOT>.
- Rámcové rozhodnutí Rady (2005/214/SVV) ze dne 24. 2. 2005 o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut. In: *EUR-Lex*. [právní informační

system]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005F0214:CS:HTML>.

- Rámcové rozhodnutí ze dne 26. 6. 2001(2001/500/SVV)o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014].Dostupné:<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001F0500:CS:HTML>.
- Rámcové rozhodnutí (2000/383/SVV) ze dne 29. 5. 2000 o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura. In: *EUR-Lex*[právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000F0383:CS:NOT>.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2012/29/EU) ze dne 25. 10. 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. In: *EUR-Lex*[právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0057:0073:CS:PDF>.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2011/36/EU) ze dne 5. 4. 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV. In: *EUR-Lex*[právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:cs:PDF>.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2009/123/ES)ze dne 21. 10. 2009, kterou se mění směrnice 2005/35/ES o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání. In: *EUR-Lex*. [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014].
Dostupné:<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:280:0052:0055:CS:PDF>.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2008/99/ES)ze dne 19. 11. 2008 o trestněprávní ochraně životního prostředí. In: *EUR-Lex*. [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0099:CS:NOT>.

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (2005/222/SVV) ze dne 12. 8. 2013 o útocích na informační systémy a nahrazení rámcového rozhodnutí Rady. In: *EUR-Lex*. [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 8. 4. 2014]. Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:218:0008:0014:CS:PDF>.
- Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), č. 2012/C 326/01 ze dne 1. 11. 1993. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 4. 2014]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:CS:NOT>.
- Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. In: *ASPI* [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR [cit. 8. 4. 2014].
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: *ASPI* [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR [cit. 8. 4. 2014].
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR [cit. 6. 4. 2014].
- Zákon č. 253/2008 S., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. In: *ASPI* [právní informační systém]. WoltersKluwer ČR [cit. 8. 4. 2014].